

Nærings- og fiskeridepartementet
Sendes elektronisk

Dato: 13.12.2019
Vår ref.: 19-1032-3/DHJ
Deres ref.: 19/6352-1

Gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet – Finans Norges synspunkter

Det vises til brev fra Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) 08.11.19 hvor det bes om innspill til oppfølgingen av delrapport fra fase 3 i områdegjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Det anmodes om vurderinger av rapportens innhold generelt og av de 27 anbefalingene spesielt. Finans Norge fremmer her enkelte merknader.

Finans Norge har i [høringssvar](#) 01.03.18 om evaluering av Garantiinstituttet for eksportkreditt (GIEK) og Eksportkreditt Norge AS (Eksportkreditt) gitt uttrykk for at det offentlige eksportfinansieringstilbudet utgjør et viktig supplement til private finansforetak, men at gjeldende organisering innebærer at viktige prosesser blir mindre effektive enn nødvendig og medfører kostnadsduplisering på både offentlig og privat side. Organiseringen bidrar trolig også til et betydelig omfang av ikke-kredittverdige søknader som gir en forhøyet unødig ressursbruk.

Finans Norge fremhevet også at NFD snarlig burde initiere en prosess med sikte på en omorganisering av det offentlige eksportfinansieringstilbudet, med siktemål om at både eksportrettet næringsliv og private finansforetak skal kunne forholde seg til én virksomhet.

I [høringssvaret](#) vedrørende kapitaltilgangsutvalgets utredning og anbefalinger, avgitt 20.06.18, anførte Finans Norge et behov for en kraftig forenkling av systemet for offentlige tilskudds- og støtteordninger. I likhet med utvalget mente Finans Norge det bør foretas en kritisk gjennomgang av ordningenes måloppnåelse, der de bør vurderes under ett og evalueres jevnlig, og ordninger med svak effekt bør avvikles. Gjennomgangen må sikre at ordningene blir effektive, målrettede og målbare, og det bør ikke eksistere ulike ordninger med samme formål.

Finans Norge påpekte også her behovet for en omorganisering av de offentlige eksportfinansieringsordningene, og vi støttet utvalgets forslag om at det (uavhengig av organisering)

bør etableres én felles brukerportal for disse ordningene. Samtidig understreket vi at en felles brukerportal for samtlige av statens ulike næringsrettede virkemidler bør vurderes.

På denne bakgrunn vil Finans Norge særlig uttrykke støtte til delrapportens anbefalinger om:

- Opprettelse av en felles digital inngang til virkemidlene og forenkling av det næringsrettede virkemiddelapparatet.
- Opprettelse av en ny eksportfinansieringsaktør basert på en konsolidering av GIEK og Eksportkreditt.

Behov for vesentlige forenklinger

Som påpekt av kapitaltilgangsutvalget er det svært mange ulike ordninger å sette seg inn i for den som skal søke, og det samlede virkemiddelapparatet oppleves som uoversiktlig og vanskelig tilgjengelig. Finans Norge mener at en forenkling av virkemiddelapparatet må være en sentral prioritet. Medlemmer av Finans Norge, med nær kontakt med brukerne av de ulike virkemidlene, erfarer i en rekke tilfeller at bruker mangler oversikt over ordningene og kunnskap om hvor relevant informasjon om disse er tilgjengelig. Dette kan skape en konkurranseulempe for særlig mindre virksomheter.

Det er således behov for en kraftig forenkling, og ulike tilskudds- og støtteordninger bør ikke ha samme eller overlappende formål. Det er dessuten trolig vesentlig rom for å styrke effektiviteten og den totale måloppnåelsen. Etablering av ett felles kontaktpunkt mot det offentlige vil lette bedriftenes prosesser, og en felles digital inngang bør gjennomføres.

Mange bedrifter tar først kontakt med Innovasjon Norge (IN), og IN er trolig en sterk merkevare som reelt sett utgjør en førstelinjetjeneste for denne målgruppen. Finans Norge støtter en utvidelse av denne rollen, der IN kan inneha breddekompetanse om de ulike virkemidlene og virkemiddelaktørene. Som påpekt i konsulentrapporten bør spesialisert transaksjonsrådgivning organiseres sammen med eksportfinansieringsaktøren, mens IN bør beholde et førstelinjeansvar. Tilsvarende vil en felles digital inngang styrke brukernes tilgang til både informasjon om rådgivningstjenestene og virkemidlene samt anvendelsen av disse. For øvrig innehar forslaget om å gi et ansvar for innovative offentlige anskaffelser til IN et vesentlig verdiskapingspotensial, ikke minst for det offentlige.

Konsolidering av GIEK og Eksportkreditt

Hovedformålet med en konsolidering av GIEK og Eksportkreditt bør ikke være strukturendringen i seg selv, men utgjør en mulighet til å skape en mer effektiv og slagkraftig enhet for eksportfremme, som særlig bidrar til at norske virksomheter i større grad lykkes med skalering og internasjonalisering. Etter vårt syn bør regjeringen vurdere å samle både rådgivningsfunksjoner og finansielle ordninger tilknyttet eksportfremme. Eksisterende kompetanse bør ved en konsolidering ivaretas og videreføres, og den bør trolig også styrkes.

Gjennom tilførsel av relevant kompetanse, samling av virkemidler og tydelige målsettinger kan det legges langt bedre til rette for norske bedrifters skalering og internasjonalisering.

Før en omorganisering av eksportfinansieringsordningene bør enkelte problemstillinger avklares slik at det tilrettelegges for en virkningsfull eksportfinansieringsaktør som gir en høyest mulig utløsende eksporteffekt gjennom finansieringstilbudet (addisjonalitet). Blant annet bør fleksibiliteten i gjeldende ESA-godkjente prismodell og fleksibiliteten i sammensetningen av lån og garantier videreføres, jf. samspillet med ordinære banker.

Det bør her stå som et sentralt premiss at formålet med den offentlige eksportfinansieringsordningen er å korrigere en markedssvikt, og den bør derfor utgjøre et supplement til et privat tilbud, slik at ordinære bankers virksomhet ikke fortrenses. Under dagens ordning medvirker banker i praksis i hver transaksjon som agentbank og arrangør, medlångiver og/eller medgarantist, og denne arbeidsdelingen bør opprettholdes ved eventuelle endringer. Etter Finans Norges syn bidrar den gjeldende fleksibiliteten til et godt samvirke hvor ordinær bankvirksomhet ikke fortrenses, men tvert imot bidrar til å utløse privat finansiering og risikotaking. Et tett og godt samspill mellom de offentlige og private aktørene er avgjørende for å etablere et samlet tilbud som styrker eksportfremme.

Innenfor den rammen som etableres av et prinsipp om at det offentlige tilbudet skal korrigere en markedssvikt, bør regjeringen vurdere et utvidet virkeområde for låneordningene, slik at det etableres et bedre samsvar mellom nedslagsfeltet til den offentlige garantivirksomheten og den offentlige kredittgivingen, herunder muligheten til å yte kortsiktig finansiering til eksportørene. Det er i senere år gjennomført flere analyser¹ som peker i retning av at udekkede finansieringsbehov utgjør et hinder for økt norsk eksport, og hvor sammenliknbare land tilbyr et bredere statlig finansieringstilbud til sine eksportbedrifter. Finans Norge ser et vesentlig forbedringspotensial gjennom å etablere et helhetlig og integrert tilbud rettet mot de ulike delene av norske eksportverdikjeder.

Eksportkreditt har vist til at dagens eksportfinansieringstilbud i hovedsak er begrenset til sluttkundefinansiering og at hele 96 prosent av dets utlånsvolum er knyttet til de dominerende eksportnæringene, slik at dagens rammeverk i liten grad bidrar til å redusere konsentrasjonsrisikoen i norsk eksportindustri. Kapitaltilgangsutvalget (2018) anførte at eksportfinansieringsordningene bør gjøres mer tilgjengelige og relevante for små og mellomstore bedrifter.

Etter Finans Norges vurdering bør regjeringen overveie tiltak som kan styrke norsk eksport, særlig fra små og mellomstore bedrifter og bedrifter innen fremvoksende og nye bransjesegmenter. Finansieringen bør tilbys på kommersielle vilkår, noe som bidrar til at ordinær bankvirksomhet ikke fortrenses. Finans Norge er kjent med at Eksportkreditt tidligere har foreslått følgende tiltak for å utvide settet av virkemidler: (i) eksportinvesteringer i Norge

¹ Se blant annet «Finansieringsbehovet for norske eksportbedrifter», av Menon Economics, 2015.

(medium/langsiktig investeringshorisont, for både norsk- og utenlandskeide prosjekter og selskaper), (ii) investeringer i utlandet knyttet opp mot norsk eksportfremme (medium/langsiktig investeringshorisont), og (iii) finansiering av eksportbedrifters arbeidskapitalbehov med lån på opp til fem års nedbetalingstid.

Finans Norge gir her ingen nærmere vurdering av forslagene utover å støtte synet om at en konsolidert enhet bør kunne yte finansiering til de ulike delene av eksportverdikjedene, men vi anmoder regjeringen om å ta forslagene i betraktning ved en omorganisering, hvor det bør legges betydelig vekt på hvilke tilbud sammenliknbare land tilbyr sine eksportnæringer.

Øvrige merknader

I konsulentrapporten reises en problemstilling om en i større grad bør benytte lokal arbeidskraft ved utekontorene i rådgivningen overfor eksportbedrifter. Medlemmer av Finans Norge har pekt på at det er svært viktig, særlig for mindre bedrifter, å ha kontakt med norske rådgivere. Det kan ha sammenheng med språkutfordringer, men rådgivernes kunnskap om norske forhold er også viktig. Forståelse av norske bedrifters utgangspunkt, når disse skal overvinne språkbarrierer og etablere kontakt med lokalt byråkrati, sentrale institusjoner og mulige etterspørrere, står trolig sentralt. Virksomheten kan i større grad legges inn under ambassadene med dedikerte og kompetente ressurser, og uansett vil tett samspill med ambassadene, som døråpnere, være viktig. Finans Norge støtter således rapportens anbefaling om at utekontorene bør kobles enda tettere mot utenriksstjenesten.

Medlemmer av Finans Norge erfarer at det særlig er, foruten de største aktørene, ulike virksomheter langs kysten, fra Sørlandet til Trøndelag, som tar kontakt, og som har behov for internasjonal kompetanse. Det skyldes trolig den historiske og nære sammenhengen mellom maritim virksomhet og økonomisk samkvem med andre land. På denne bakgrunn bør det vurderes å styrke det offentlige rådgivningstilbudet i disse landsdelene. Mindre virksomheter som raskt skal måtte forholde seg til et globalt marked har et særlig behov for spesialisert rådgivningskompetanse.

Finans Norges støtter rapportens anbefaling om en tydeligere rollefordeling og avklaring av grenseflater mellom Innovasjon Norge og Forskningsrådet, der førstnevnte har ansvaret for virkemidler tilknyttet forretningsdrevet innovasjon mens sistnevnte har ansvaret for virkemidler innen forskningsrettet innovasjon. Regjeringen bør klargjøre den nærmere operative arbeidsdelingen mellom de to institusjonene, herunder om Forskningsrådet bør ha ansvaret for alle virkemidler innen FoU-unntaket i statsstøttereguleringen.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

sign.

Idar Kreutzer

administrerende direktør

sign.

Erik Johansen

direktør